



Vrijwel alle Koerden ondervinden de gevolgen van de onderdrukking door de staat

moedertaal konden spreken. Die crèche is opgeheven door de AKP, de partij van Erdogan, maar gaat ondergronds verder. Er bestaat ook een heel netwerk aan Koerdische taalscholen die voortdurend invallen van de politie moeten verduren. Er zijn Koerdische uitgeverijen, kranten, vertalers. Verzin het, en het is onderdeel van de Koerdische beweging."

Het draagvlak van de PKK onder de Koerden is groot, volgens Geerdink. „Vrijwel alle Koerden ondervinden de gevolgen van de onderdrukking door de staat. Er zijn mensen die nu in de steden Izmir of Diyarbakir wonen, maar van oorsprong uit Dersim komen, wier grootouders of overgrootouders ternauwernood de massamoorden in 1937 en 1938 op de Koerden daar hebben overleefd. Er zijn ook mensen met familieleden die als PKK'er zijn gestorven, of al lang als politieke gevangene vastzitten, of gehan-

dicapt zijn geraakt door martelingen. In de grote steden wonen veel mensen die ooit zijn verdreven uit hun dorpen. Als er nu iets gedaan wordt tegen de Koerden, dan is dat nooit de eerste ramp. Koerden hebben altijd eerdere rampen meegemaakt. Als er dan een organisatie opstaat en zegt: nu is het genoeg, nu moeten we ons met geweld gaan verdedigen tegen die extreme onderdrukking, dan krijgt dat ahang. Mensen snappen dat ook. Je moet je op een gegeven moment tegen het geweld verdedigen. Dat doet een wesp ook."

Abdullah Öcalan zit nu al achttien jaar in isolatie gevangen, maar blijft de leider van de PKK. Zijn portret is werkelijk overal te zien in de kampen van de beweging. Maar ook in bijvoorbeeld het noorden van Syrië, waar de Syrische Koerden op basis van Öcalans ideeën over democratie, etniciteit en vrouwelijkheid een autonome regio heb-

ben opgericht, genaamd Rojava. Die kans ontstond toen het Syrische leger, gedwongen door de burgeroorlog, zich daar moest terugtrekken.

#### Idolatrie

„Hij staat symbool voor het begin van de opstand, voor het wakker worden van de Koerden", vertelt Geerdink over de alomtegenwoordigheid van Öcalans beeltenis. Maar het is geen ongezonde idolatrie, zegt ze. „Je moet kijken hoe die organisatie uiteindelijk in elkaar zit: de macht is erg gedelegeerd. Heel vaak als ik op een basis was, had ik niet eens door wie de commandant was, want er worden geen bevelen uitgedeeld. Mensen zijn hun eigen commandant. Ze hebben wel die leider, als symbool voor het ontwaken, maar jongeren die zich bij de PKK aansluiten worden allemaal opgeleid om nieuw kader te worden. En als Öcalan

doodgaat, wil dat niet zeggen dat de boel instort. Integendeel. Ze zijn zo goed georganiseerd, met een leiderschap dat voortdurend rouleert, met altijd én een man én een vrouw."

Het lijkt merkwaardig dat Frédérique Geerdink in haar jaar bij de PKK ook belandde aan het front boven Raqqa, de Syrische stad die lange tijd het hoofdkwartier was van de Islamitische Staat. De Syrische Koerdische militias YPG en YPJ behoorden tot de partijen die het, met Amerikaanse hulp, lukte Raqqa te heroveren.

„Sommige ervaren strijders en commandanten van de PKK worden daar gepositioneerd en vechten dan een tijd in Syrië. Dan zijn ze YP-G'ers geworden, want elke groep die onder de Koerdische koepelorganisatie KCK valt heeft een andere strategie. In Syrië wordt een meer conventionele oorlog om territorium gevoerd, zoals tegen IS, maar in

Turkije gaat het om een guerrilla-oorlog."

Het merkwaardige is dat zowel de Europese Unie als de Verenigde Staten de PKK op hun terroristenlijst hebben gezet, maar intussen in Syrië met leden van diezelfde organisatie tegen IS streden. „Die lijst is geen hogere wetenschap", zegt Geerdink. „Het is een lijst die naar gelang de geopolitieke verhoudingen wordt aangevuld en ingekort, bedoeld om geldstromen te beheersen en om allianties te smeden. Na 'nine eleven' hebben verschillende Europese landen de PKK op die lijst gezet omdat ze meer bondgenootschap zochten met Turkije. Het zegt iets over de schimmigheid en de vuiligheid van de geopolitieke verhoudingen."

De PKK'ers die ze in de kampen leerde kennen beschrijft ze als open, evenwichtig en behulpzaam. Geen spoor van trauma, verbittering of haat. „De Koerden zijn ontzettend strijdbaar geworden. Dat is vooral omdat hun beweging zo groot is. Toen ik nog in Diyarbakir woonde, was daar één grote vibe van verzet, doorzettingsvermogen en strijdbaarheid. Daar halen mensen hun hoop uit."

Is die strijdbaarheid er nog steeds, ook nog ná de verwoestingen na het mislukken van de vredesonderhandelingen? „Jazeker, die gaat niet zomaar weg. Die blijft er tot deze kwestie is opgelost. Daarom heet dit boek ook: *Dit vuur dooft nooit.*"

#### Non-fictie

**Dit vuur dooft nooit**

Frédérique Geerdink

Unieboek  
Spectrum  
€ 19,99

